

Sygn. akt I CSK 3176/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku P. L. i K. L.
z udziałem E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 19 listopada 2021 r., sygn. akt II Ca 202/19,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od wnioskodawców na rzecz uczestnika kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioskodawcy wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze wskazaniem na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawili jako pytania: (1) „czy przedsiębiorca przesyłowy nie może zasiedzieć służebność przesyłu lub czy przedsiębiorca przesyłowy nie może zasiedzieć służebność gruntową o treści służebności przesyłu w zakresie uprawnienia do korzystania ze strefy technicznej pasa eksploatacyjnego polegającej na uprawnieniach obejmujących dostęp w zakresie wchodu i wjazdu na grunt maszynami budowlanymi, sprzętem technicznym (w tym sprzętem ciężkim) w celu wykonania robót związanych z konserwacją, naprawą, remontem urządzeń energetycznych, wymianą urządzeń energetycznych, czy nie jest możliwe objęcie zasiedzeniem służebności także w zakresie strefy technicznej pasie eksploatacyjnym, w której to strefie nie ma żadnych widocznych urządzeń oraz nie ma żadnych urządzeń będących efektem celowej działalności człowieka w strefie technicznej, w strefie technologicznego korzystania w takiej sytuacji gdy przedsiębiorca przesyłowy i jego poprzednicy prawni nie dokonywali w okresach przeszłych przez odpowiednio długi czas remontów, modernizacji i odbudowy urządzeń sprzętem budowlanym i maszynami budowlanymi, albo czy przedsiębiorca przesyłowy może zasiedzieć służebność przesyłu lub czy też przedsiębiorca przesyłowy może zasiedzieć służebność gruntową o treści służebności przesyłu w zakresie uprawnienia do korzystania ze strefy technicznej pasa eksploatacyjnego polegającej na uprawnieniach obejmujących dostęp w zakresie wchodu i wjazdu na grunt maszynami budowlanymi, sprzętem technicznym (w tym sprzętem ciężkim) w celu wykonania robót związanych z konserwacją, naprawą, remontem urządzeń energetycznych, wymianą urządzeń energetycznych, czy jest możliwe objęcie zasiedzeniem służebności także w zakresie strefy technicznej pasie eksploatacyjnym, w której to strefie nie ma żadnych widocznych urządzeń oraz nie ma żadnych urządzeń będących efektem celowej działalności człowieka w strefie technicznej, w strefie technologicznego korzystania w takiej sytuacji gdy przedsiębiorca przesyłowy i jego poprzednicy prawni nie dokonywali w okresach przeszłych przez odpowiednio długi czas remontów, modernizacji i odbudowy urządzeń sprzętem budowlanym i maszynami budowlanymi”; (2) „czy jest zasadne uwzględnienie zarzutu procesowego

zasiedzenia służebności przesyłu lub żądania zasiedzenia służebności przesyłu w sytuacji, gdy przedsiębiorca przesyłowy formułując zarzut procesowy zasiedzenia służebności przesyłu lub żądanie zasiedzenia służebności przesyłu nie obejmuje swoimi twierdzeniami w pismach procesowych wszystkich okoliczności uzasadniających zarzut procesowy zasiedzenia służebności przesyłu lub żądanie zasiedzenia służebności przesyłu, takich jak brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) przyłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy żądanie zasiedzenia służebności - do sieci przedsiębiorstwa przesyłowego, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) podłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy żądanie zasiedzenia służebności - pod napięcie, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności przesyłu lub brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego, od jakiej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) należy liczyć okres zasiedzenia służebności, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego, w jakiej dacie dziennej (dzień, miesiąc, rok) posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego, w jakich datach dziennych (dzień, miesiąc, rok), na rzecz jakich podmiotów nastąpiło przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych na poszczególnych poprzedników prawnych przedsiębiorcy przesyłowego, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego szerokości pasa służebności, co do którego ma nastąpić zasiedzenie, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego konkretnej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) przyłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy

żądanie zasiedzenia służebności - do sieci przedsiębiorstwa przesyłowego, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego konkretnej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) podłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy żądanie zasiedzenia służebności - pod napięcie, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności przesyłu lub daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego od jakiej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) należy liczyć okres zasiedzenia służebności, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego, w jakiej dacie dziennej (dzień, miesiąc, rok) posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego na rzecz jakich podmiotów i w jakich datach dziennych (dzień, miesiąc, rok) nastąpiło przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych na poszczególnych poprzedników prawnych przedsiębiorcy przesyłowego, albo czy nie jest zasadne uwzględnienie zarzutu procesowego zasiedzenia służebności przesyłu lub żądania zasiedzenia służebności przesyłu w sytuacji gdy przedsiębiorca przesyłowy formułując zarzut procesowy zasiedzenia służebności przesyłu lub żądanie zasiedzenia służebności przesyłu nie obejmuje swoimi twierdzeniami w pismach procesowych wszystkich okoliczności uzasadniających zarzut procesowy zasiedzenia służebności przesyłu lub nie obejmuje swoimi twierdzeniami w pismach procesowych wszystkich okoliczności uzasadniających żądanie zasiedzenia służebności przesyłu, takich jak brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) przyłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy zarzut procesowy zasiedzenia służebności lub której dotyczy żądanie zasiedzenia służebności przesyłu - do sieci przedsiębiorstwa przesyłowego, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) podłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy żądanie zasiedzenia służebności - pod napięcie, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok)

rozpoczęcia posiadania służebności przesyłu lub brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego, od jakiej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) należy liczyć okres zasiedzenia służebności, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego w jakiej dacie dziennej (dzień, miesiąc, rok) posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego w jakich datach dziennych (dzień, miesiąc, rok), na rzecz jakich podmiotów nastąpiło przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych na poszczególnych poprzedników prawnych przedsiębiorcy przesyłowego, brak objęcia swoimi twierdzeniami w pismach procesowych przez przedsiębiorcę przesyłowego szerokości pasa służebności co do którego ma nastąpić zasiedzenie, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego konkretnej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) przyłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy żądanie zasiedzenia służebności - do sieci przedsiębiorstwa przesyłowego, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego konkretnej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) podłączenia spornej linii przesyłowej - której dotyczy zarzut procesowy lub żądanie zasiedzenia służebności - pod napięcie, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności przesyłu lub daty początkowej dziennej (dzień, miesiąc, rok) rozpoczęcia posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego od jakiej daty dziennej (dzień, miesiąc, rok) należy liczyć okres zasiedzenia służebności, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego w jakiej dacie dziennej (dzień, miesiąc, rok) posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, brak wykazania przez przedsiębiorcę przesyłowego na rzecz jakich podmiotów i w jakich datach

dziennych (dzień, miesiąc, rok) nastąpiło przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych na poszczególnych poprzedników prawnych przedsiębiorcy przesyłowego”.

Wnioskodawcy powołali się też na potrzebę wykładni art. 292 k.c. oraz art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c., art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c., art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., jako przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Sformułowane przez wnioskodawców zagadnienia i ich uzasadnienie – pomijając nawet kwestie redakcyjne i koncentrując się na *meritum* – nie spełniają powyższych wymagań. Dotyczą bowiem problemów, co do których albo istnieje objaśniające je orzecznictwo, albo są na tyle kazuistyczne, że ich ocena musi być dokonywana w okolicznościach konkretnego, rozpatrywanego przez sąd przypadku.

Pierwsze z zagadnień rozwiązuje uchwała Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15 (OSNC 2016, nr 12, poz. 144), w której wyjaśniono, że zakres przestrzenny obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu należy wyznaczać bez uwzględnienia stref ochronnych, które zostają ustanowione w interesie publicznym w związku z posadowieniem na gruncie urządzeń

technicznych wykorzystywanych w działalności przez przedsiębiorców i stanowiących element ich sieci. W takich, wąskich granicach przestrzennych służebność może też powstać w drodze zasiedzenia. Powyższe oznacza, że uszczerbek w majątku właściciela nieruchomości, który może powstać w wyniku przeznaczenia części jego nieruchomości na strefę ochronną urządzeń technicznych lub która zostaje wykorzystana przez przedsiębiorcę przesyłowego w związku z działaniami na gruncie nie mieszczącymi się w zakresie służebności ustanowionej na rzecz przedsiębiorcy lub nabytej przez niego w drodze zasiedzenia, nie podlega wyrównaniu na podstawie przepisów o wynagrodzeniu za obciążenie służebnością.

Do ustanowienia służebności, tak samo jak do stwierdzenia jej nabycia przez zasiedzenie, dochodzi w postępowaniu nieprocesowym. Sprawy skierowane do rozpoznania w tym trybie istotniej angażują interes publiczny, z czym wiąże się większy zakres kompetencji sądu do podejmowania z urzędu działań zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia ale też obowiązek zadbania o właściwą redakcję wydawanych orzeczeń. W niniejszej sprawie, toczącej się na skutek wniosku o ustanowienie służebności przesyłowej, uczestnik podniósł zarzut, że nabył taką służebność przez zasiedzenie, oznaczył jej przedmiot, przytoczył okoliczności wskazujące na czas, przez który korzystał z gruntu wnioskodawców w sposób charakterystyczny dla służebności o treści służebności przesyłu. Wszystkie te okoliczności zostały sprecyzowane w odpowiedzi na wniosek, a następnie podlegały wykazywaniu środkami dowodowymi dostępnymi dla uczestnika. W uchwale z 23 marca 2016 r., III CZP 101/15 (OSNC 2017, nr 2, poz. 18) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w sprawie z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, sąd może rozpoznać zarzut posiadacza urządzeń przesyłowych, że służebność została nabyta w drodze zasiedzenia przez jego poprzednika prawnego, w tym Skarb Państwa, niebiorącego udziału w sprawie.

Postępowanie w sprawie stwierdzenia nabycia (współwłasności) przez zasiedzenie nie zostało uregulowane w wyczerpujący sposób (art. 609-610 k.p.c.). W art. 610 § 1 k.p.c. ustawodawca stwierdził m.in., że do orzeczenia o stwierdzeniu zasiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o stwierdzeniu nabycia spadku. Chodzi tu przede wszystkim o przepisy art. 670 § 1 k.p.c. i art.

677 § 1 k.p.c., które nakładają w przewidywanym w nich zakresie obowiązek działania sądu z urzędu (tak np. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 1997 r., I CKU 55/96, Prokuratura i Prawo. Wkładka, 1997, z. 6, poz. 37). W postanowieniu z 8 września 1998 r., III CKN 608/97 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyjaśnił też, że postanowienie o stwierdzeniu zasiedzenia zapada po ustaleniu przez sąd z urzędu, niezależnie od wniosków uczestników postępowania, wszystkich uprawnionych posiadaczy (współposiadaczy) samoistnych nieruchomości. W postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia sąd nie jest też związany określoną przez strony datą, z którą miałyby nastąpić nabycie prawa przez zasiedzenie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2014 r., II CSK 666/13, niepubl.). W sprawach o takim przedmiocie sąd z urzędu prowadzi zatem ustalenia dotyczące kręgu uprawnionych, ale też prawidłowej daty nabycia prawa przez zasiedzenie oraz także granic przedmiotowych zasiedzenia. Powyższe, odpowiednio, odnosi się do zarzutu zasiedzenia zgłoszonego w postępowaniu o innym przedmiocie, na którego wynik ma wpływ ocena zarzutu.

Sądy *mefiti* w niniejszej sprawie poczyniły ustalenia odnośnie do tego, kiedy i w jakich okolicznościach poprzednicy prawni uczestnika przystąpili do korzystania z nieruchomości wnioskodawców na cele przesyłowe, a podstawą do tego były twierdzenia i dowody dostarczone przez uczestnika.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 5 pkt 3 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), orzeczono jak w postanowieniu.

[as
a]